

23-25 august 2015

”Statens rolle i fremtidens nordiske folkekirke?”

Dette er et norsk perspektiv og et perspektiv med spørsmålsteget etter. Ingen land har satt to streker under svaret på dette spørsmålet. Vi er i en utvikling der det er mange ubesvarte spørsmål som krever svar og dilemmaer å ta stilling til.

1. Likheter og forskjeller i Norden

- Reformasjon, store lutherske folkekirker og mange mindre tros og livssynssamfunn
- Tros- og livssynspolitikken, finansiering og statens styring er ulikt organisert
- Vi er på ulikt sted i prosessen med å endre statens forhold til folkekirkene og i å utvikle en helhetlig tros- og livssynspolitikk

2. Utviklingen i Norge

- Fra reformasjonen: bøndene bygde kirker, staten sendte prester
- 2.verdenskrig: kirken brøt med staten
- Etter krigen: kirkelig reformbevegelse for kirkelig selvstendighet
- Div utredninger foreslo endringer i stat/kirkeforholdet – folket sa ”nei”
- I stedet fortsatte en skrittvis utvikling av kirkens organisasjon
- 2002: Kirkelig utredning om endret relasjon mellom stat og kirke (Bakkevig)
  - o Aktivt støttende tros og livssynspolitikk
- 2006: Statlig utredning (Gjønnes)
  - o Lovregulert folkekirke
- 2008: Stortingsmelding inkl. Kirkeforliket
  - Kirkeforliket 2008-2012:
    - o Endring i 4 grunnlovparagrafer i 2012:
      - ”§2: *Verdigrunnlaget forblir vår kristne og humanistiske arv. Denne Grunnlov skal sikre demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene.*”
      - ”§16: *Alle innbyggere i riket har fri religionsutøvelse. Den norske kirke, en evangelisk luthersk kirke, forblir Norges folkekirke og understøttes som sådan av staten. Nærmere bestemmelser om Kirkens ordning fastsettes ved Lov. Alle tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje.*”
        - o Kirkelig demokrati – endrede valgeregler
        - o Kirken velge proster og biskoper
        - o Ut over dette ble det meste som før

- Kirkeforliket = **forfatningsreform** som la grunnlaget for videre endring
- Grunnlag for endringer: brede forlik, samlende prosesser, konsensus om hovedretning, skrittvis utvikling for å ivareta både kontinuitet og nyskaping
- 2012: Utredningen "Et livssynsåpent samfunn" – en helhetlig tros og livssynspolitik
  - o 8 prinsipper for utviklingen av et livssynsåpent samfunn
  - o Uenighet om vekting av disse i forhold til aktuelle tema i tiden
  - o Gikk mye lenger i retning likebehandling enn politikere ønsket
- Valg i 2013: Ny regjeringserklæring ga økt tempo i utviklingen:
  - Opprettholde Den norske kirke som folkekirke for alle
  - Tydelig skille mellom stat og kirke
  - Helhetlig lov
  - Økonomiske tilskudd basert på likebehandling
- 2013-17: **Forvaltningsreform**
  - o Dnk opprettes som eget rettssubjekt
  - o Prester og administrativt ansatte ved bispedømmerådene og Kirkerådet overføres fra staten til det nye rettssubjektet
- Etter 2017: Helhetlig lov for tros og livssynssamfunn hvori opptatt rammelov for Dnk
  - o Betingelser at Dnk har vedtatt sin kirkeordning

3. Refleksjoner: Hvordan og hvorfor kom vi hit?

- Fra "enhetssamfunn" til "flerreligiøst" samfunn
- Religionsfrihet og menneskerettigheter
- Fra regelstyring til målstyring i staten
- Statens behov for likebehandling og kirkens behov for frihet
- Fra kongens kirke til folkekirke
- Fra kirken som en del av velferdssamfunnet til kirken som en fri del av et liberalt, sekulært samfunn
- Religionens plass i et sekulært samfunn
- Sterk dialogtradisjon: Samarbeidsrådet for tros og livssynssamfunn

4. Refleksjoner: Hva er våre utfordringer nå?

- Grunnlovens § 16: folkekirke og likebehandling

- Hva er det særlige med folkekirken?
- Hva er likebehandling av ulike størrelser?
- Hvilke krav kan staten stille til tros og livssynssamfunn?
- Kan staten stille andre krav til folkekirken enn til de andre?
- Hva betyr "en aktivt støttende tros-og livssynspolitikk"?
- Er det plass for en folkekirke med egen lov i et liberalt samfunn?
- Fra statens kirkepolitikk til en helhetlig religionspolitikk/tros-og livssynspolitikk
- Hva betyr "et livssynsåpent samfunn"?
- Endrede finansieringsformer
- Politikktutforming uten et helhetlig politisk bilde av hvor vi skal og hvorfor

5. Hvor går veien videre?

- Forvaltningsreformen er på skinner
- Helhetlig lov kommer
  - Betydning for finansieringsformer
  - Betydning for juss – hvor langt kan vi gå med dagens §16?
  - Uklart hvor mye staten fortsatt skal styre gjennom rammelov
- Utvikling i retning likebehandling på flere områder i samfunnet
- Fortsatt skrittvis utvikling: er det mulig å bevare den brede enigheten eller vil staten "styre" med penger eller lover det ikke vil være full konsensus om?